

זה לעומת זה עשה האלקים

מדברי רבותינו:

הגאון רבי שרגא פייבל מנדלוביץ זצוק"ל [בימין התמונה - מאחורי הג"ר ראובן גרוזובסקי זצוק"ל]

נחלת ה'

נבואות ה' לאחרית הימים

המאמין ביחוד א"י על כל הארצות - נקרא "יהודי"

כי רצו עבדיך את אבניה

הגאון רבי שרגא פייבל מנדלוביץ צוק"ל

נחלת ה' דא ארץ החיים, והכי קרא לה דוד מלכא לארץ ישראל דאיהי ארץ החיים - נחלת ה' (זוה"ק וילא קטו, ס).

גליון תורני בעניני ארץ הקודש נחלת ה' - גליון 41 סיון תשע"ז

דבר העורך

אור ליום שלישי כ"ט סיון תרפ"ד, לאחר שיצא הרב ד"ר יעקב ישראל דה-האן מתפילת ערבית בבית החולים "שערי צדק" בירושלים, פילחו שלש כדורים את לבו והוא נפח את נשמתו במקום.

היתה זו חלק ממלחמה כוללת של החוגים החילוניים שהשתלטו בזמנו על הישוב היהודי בארץ ורצו למנוע את פעילותו של הרב ד"ר דה-האן, בשליחותו של הגאון רבי יוסף חיים זוננפלד צ"ל, לייצג את היהדות הנאמנה.

בימים אלו שבהם חל יום הזכרון לקדוש רבי יעקב ישראל דה-האן, מן הראוי שנעמוד במסגרת זו על אותה פעילות, שחלק ממלחמה נגד פעילותו ניסו להציג את דמותו, ובפרט את דמותו של שולחו הגאון רבי יוסף חיים זוננפלד צוק"ל כמי שמתנגד ליישוב היהודי בארץ הקודש.

בכדי להבין טוב יותר את אותה פרשה, עלינו לדעת את הרקע ואת השתלשלות העניינים באותה תקופה. בשנת תקע"ב הגיעו תלמידי הגר"א לירושלים ומאו ניהלו את כל עניני העיר, הן את העניינים השוטפים של הקהילה היהודית והן את הייצוג שלה כלפי השלטונות הטורקיים ששלטו אז בארץ הקודש. כך התנהלו הדברים במשך כמה שנים, עד מלחמת העולם הראשונה (שפרצה בשנת תרע"ד), כאשר באותם שנים ארץ ישראל הולכת ומתפתחת ללא היכר בעולים יהודיים רבים ובבניית שכונות נוספות וישובים חדשים, כשכלל העת ניהול העניינים היה נתון בידי היהודים החרדיים, תלמידי הגר"א וממשיכיהם.

במלחמת העולם הראשונה כבשו הבריטיים את ארץ הקודש, וב"ז חשון תרע"ח ניתנה "הצהרת בלפור", [הצהרה שנתנה ע"י הלורד בלפור בשם ממשלת אנגליה בה נאמר כי: "ממשלת הוד מלכותו מביטה בעין יפה על יסודו של בית לאומי לעם היהודי בארץ ישראל, ותעשה במיטב מאמציה כדי להקל את השגתה של מטרה זו..."].

"חבר הלאומים" דאז (כדוגמת "האום" של ימינו) מסר לממשלת בריטניה את המנדט למשול בארץ, והטיל עליה לכונן "סוכנות יהודית" - גוף סמכותי מוכר ליד הממשלה לעזור בהגשמת "הצהרת בלפור".

לאחר מכן פירסם השבועון "קול ישראל" שביטא את עמדת היהדות החרדית המאורגנת ב"אגודת ישראל" ו"העדה החרדית" (תחת הנהגתו של הגר"ח זוננפלד):

"השבוע הביא לנו הבשורה כי 'חבר הלאומים' הכיר את זכות עם ישראל על ארצו, וכי נחתם המנדט הנותן לממשלת בריטניה הנאורה היכולת להגשים את רצונה הטוב לעזור בהתפתחות העם הנווד על אדמת קדשו. אין אנו יודעים עוד בפרטות מה נותן לנו המנדט. **ביחוד נעלם מאוננו עד עתה עמדת היהדות החרדית במנדט - מה שמענין אותנו הרבה מאד** ובמה שתלוי הרבה התפתחותה הרוחנית והחומרית ואשרה של הארץ. אך העובדא שכל ממלכות הארץ הנאורות הכירו בזכות שיבת עם ישראל לארצו, דיה להורים שמחה בלבנות כל חלקי האומה ולעודד אותנו לעבודה ובנין על טהרת הקודש, אשר יקרבו אותנו אל הנאולה האמתית."

אחרי התמנותו של סיר הרברט סמואל כנציב עליון לארץ ישראל, פירסמו הגר"ח זוננפלד והגר"י דיסקין קריאה "אל היהודים", המתחילה בדברים אלה:

"וביותר תתחובב נפשנו לתת תודה למלכות בריטניה הגדולה הנאורה אשר הפליאה חסדה עמנו להכיר את זכות עם ישראל בארץ אבותינו, ולהכירז על בנין ביתנו בארצנו הקדושה. ולהציב לנו ניר בתוכה ע"י שלטון נציב עליון מקרב אחינו..." (ה"איש על החומה" ח"ג עמוד 354).

מאותו זמן החלה ההשתלטות של החילוניים על הישוב באמצעות התנועה הציונית על הארץ. לחוגים הללו היו קשרים בממשלה האנגלית, אותם ניצלו לצורך פיתוח הישוב היהודי, אך מעבר לזה, גם לצורך ההשתלטות על המוסדות היהודיים, ועל ההגמוניה בניהול הקהילה היהודית בארץ. כאשר הם דואגים כל העת באמצעים שונים ליצור את הרושם שהם המייצגים של כל פלגי היהדות בארץ הקודש.

מנגד, הגופים המייצגים של היהדות החרדית - "אגודת ישראל" ו"העדה החרדית" - דרשו כל הזמן שיצרפו את נציגיהם ל"סוכנות היהודית", בכדי לתת ייצוג ליהדות החרדית.

באותה תקופה הצטרף ליהדות החרדית בירושלים ד"ר יעקב ישראל דה-האן, שהיו לו את הכישורים הדיפלומטיים וידע להפעיל אותם לטובת היהדות החרדית בכשרון רב. הוא דאג, בשליחותו של הגאון רבי יוסף חיים זוננפלד, לייצג את היהדות החרדית.

אחת הפרשיות הסוערות היתה כאשר הגיע לבקר בארץ הלורד

מעניני הפרשה

גילוי יחוד ה' - בשבח א"י על כל הארצות

"וַיְשַׁלַּח מֹשֶׁה לְקָרָא לְדָתָן וְלָאָבִירָם בְּנֵי אֶלְיָאֵב וְיֹאמְרוּ לֹא נַעֲלָה. הַמַּעַט כִּי הַעֲלֵיתָנוּ מֵאֶרֶץ זְבַת חֶלֶב וְדִבְשׁ..." (במדבר טו, יט). - "הוצאתנו ממצרים שהוא כגן ה'..." (במדבר כגה יח, י).

וקשה איך דתן ואבירם קראו למצרים "ארץ זבת חלב ודבש - כגן ה'", הרי בוודאי הם לא היו משקרים בדבר הגלוי לעין, ומשמע שאכן מצרים היתה ראוייה לתארים אלו.

ובאמת שכך מפורש בכתוב (בלשון יג, י) "...סְדֵם.. [שהיא מארץ ישראל (זוה"ק וילא קת, ט) כַּן ה' פְּאָרֶץ מְצָרִים". כלומר, בין ארץ ישראל ובין מצרים - הם כגן ה'. וצריך ביאור.

ועוד קשה, שהרי מצד שני כתוב שארץ ישראל משוּבַּחַת ממצרים, וכמש"כ (במדבר יג, כג) "וַחֲבָרוֹן שִׁבַּע פְּשִׁים בְּנִתָּהּ לַפְּנֵי צַעַן מִצְרַיִם", ופירושו חז"ל (סוטה לז, ב; כסובות קיז, ט - ה) והוא בפירוש י"י סט): "שהיתה מבונה בכל טוב על אחד משבעה בצוען".

◆◆◆

זה לעומת זה עשה האלקים

ונבא לבאר בס"ד:

כתוב (קהלת ז, יז) "זֶה לְעֹמֵת זֶה עֲשֵׂה הָאֱלֹקִים", ודרשו במסכת חגיגה (טו, ט): "כל מה שברא הקב"ה - ברא נגדו, ברא צדיקים - ברא רשעים, ברא גן עדן - ברא גיהנם" - **כל דבר שיש בצד הקדושה - יש כנגדו דבר הדומה לו בצד הטומאה.**

ועפ"י אמרו חז"ל (זוה"ק פקודי) שיש שבע היכלות מצד הקדושה (המנומרים סס דפיס כמד-כס) וכנגדם **שבע היכלות מצד הטומאה** (בדפיס כסג - כסד). והוא מה שאמרו בעירובין (יט, ט): "**שבעה שמות יש לגיהנם**... ובסוכה (גב, ט): "**שבעה שמות יש לו ליצר הרע**...". והיכלות הקדושה והטומאה נראים מבחוץ כמעט אותו הדבר, **כמו תאומים זהים**, עד שקשה למצא את ההבדל ביניהם (כמ"ד ואל"י בלשון ח"ב, טג).

אמנם למעלה משבע היכלות הקדושה נשוא מקום "כסא כבוד העליון" (נינה) - אין שם היכלות טומאה במקביל לקדושה, אלא שם נשגב ה' לבדו (כמ"ד ואל"י אלו עמי קסג).

◆◆◆

בימות המשיח - אין "זה לעומת זה"

והנה בעולם הזה - השכינה נמצאת למטה, אמנם **בימות המשיח** השכינה עולה למעלה משבע היכלות הקדושה, וכמו שאמרו בזה"ק מצורע (נ, ט) ששלעתיד לבא יהיו לשכינה שלש מעלות: **א. עליה, ב. שלימות, ג. יחוד ושליטה בס"ט"א.**

א. עליה - "יְמַיֵּן אֶרְשֶׁלֶם לְמַהְיֵי שׁוּרְהָא לְעִילָא וּלְאַתְקָרָבָא עַד כְּנִרְסִי יְקָרָא דְּמַלְכָּא. הֵדָא הוּא דְּכְתִיב (ויכניסו ג, יז) 'בֵּיעַת הַיְהִיא יְקָרָא לִירוּשָׁלַיִם כִּסְאֵהּ ה' - שירושלים תעלה מעל השבעה היכלות דקדושה, ותתקרב עד כסא הכבוד העליון.

ב. שלימות - "כִּדְרִין כְּתִיב (ישעיהו ל, ט) 'וְהָיָה אִוֵר הַלְבָנָה כְּאִוֵר הַחֶמְדָּה...' - שאור ושפע השכינה יהיה מלא כאור החמה.

ג. יחוד ושליטה בס"ט"א - "כִּדְרִין (זכריה יד, ט) 'בְּיִוִם הַהוּא יִהְיֶה ה' אֶחָד וְשֵׁמוֹ אֶחָד'..." - שיתגלה יחוד ושלטון ה' על הס"ט"א.

◆

ביאור הדברים:

הנה, הטעם להנהגת "זֶה לְעֹמֵת זֶה עֲשֵׂה הָאֱלֹקִים" - יתבאר עפ"מש"כ הרמח"ל ב"דעת תבונות" (ספ"ן לז): שהתוכן של כל עבודת השי"ת - הוא להאמין ביחוד ה', וכן התוכן של כל הבריאה - הוא שעל ידה יתגלה יחוד ה' באחרית הימים, שיתגלה - כ"י קל גְדוֹל ה' וְנִמְלָךְ גְדוֹל עַל כָּל אֱלֹהִים" (תהלים סה, ג).

ומעתה מובן, **שבעולם הזה** שהוא זמן **עבודת האמונה ביחוד ה'**, אם היה ניכר לעין הגשמיות שהקדושה עולה מעל הטומאה - לא היה **עבודה וניסיון** להאמין ביחוד ה', ולכן הקב"ה העמיד שבע היכלות טומאה שיהיו מקבילים ודומים לשבע היכלות הקדושה, והאדם צריך להאמין, שבפנימיות - הקדושה עולה על הטומאה לאין שיעור.

אמנם **בימות המשיח**, ש"הוא ראשית גילוי היחוד..." (קל"ח פתחי חממה - מ"ט), זמן ש**כר ועונג גילוי יחוד ה'** - השכינה עולה למעלה משבע היכלות הקדושה, אשר שם אין היכלות טומאה במקביל לקדושה. ומתגלה יחוד ה'.

◆

וזהו שממשיך ה"זה"ק - "כִּדְרִין כְּתִיב (ישעיהו ל, ט) 'וְהָיָה אִוֵר הַלְבָנָה כְּאִוֵר הַחֶמְדָּה'..." - שאור ושפע השכינה יהיה מלא כאור החמה.

שהרי כל הטעם שלמטה השכינה נראית פגומה - הוא משום שהיא מוגבלת לכללי "זה לעומת זה" של היכלות הס"ט"א הפגומים. אמנם למעלה מזו היכלות שאין את ההגבלה של "זה לעומת זה" - השכינה יכולה להתגדל עד תכלית השלימות.

◆

ומסיים ה"זה"ק שאז יתקיים 'בְּיִוִם הַהוּא יִהְיֶה ה' אֶחָד וְשֵׁמוֹ אֶחָד' - שיתגלה יחוד ושלטון ה' על הס"ט"א, וכנ"ל שלמעלה מזו היכלות הקדושה - הוא מקום ש**כר ועונג**

נורטקליף ששלט באותה עת בשני עיתונים מרכזיים באנגליה וכמובן שהיתה לו השפעה רבה על דעת הקהל. ד"ר דה-האן דאג לקיים עמו פגישה בכדי להביע את עמדתה של היהדות החרדית בכל השאלות הפנימיות של הישוב היהודי. היתה בכך מכה כואבת לאותם חוגים, והם החלו במערכת שיטושי גנדי הפגישה הזו, כאשר בעיתונים היומיים "הארץ" ו"דאר היום" כינו את ראשי היהדות החרדית "בוגדים" "מלשינים" וכו', בכדי לעורר בדעת הקהל כביכול היהדות החרדית מתנגדת להמשך ההתיישבות היהודית בארץ.

בעקבות כל אותם האשמות פרסם הגאון רבי יוסף חיים זוננפלד זצ"ל מכתב (ב"דאר היום" יום ד' י"ז שבט תרפ"ב שנה ד' נו' 105) בו הוא כותב:
"התיחסותי החיונית לשאלת התגשמות הישוב היהודי בארץ ישראל לא נשתנתה במאום. אני עומד על אותה השקפה כלפני שנתיים וכמאז ומעולם, והתמסרותי להרעיון הקדוש של ישוב ארצנו הקדושה הנובעת ממקור תורתנו הקדושה לא נחלשה חי' אצלי בכל שווא.

אנחנו החרדים לדבר ה' חובבים את הישוב ומוסרים את נפשנו עליו מאז ועד היום אלא שחפצים אנו שהישוב בארץ ישראל, עכ"פ החרדי, יהיה אפשר לו להתפתח על יסוד החק הצודק הנותן חפש גמור לכל העדות והדתות למען יוכל לשמור את התורה והמצוה כרצונו וכשאיפתו.

דברים שנדברו עם לורד נורטקליף, היה אפשר להכיר רק התנגדות לחפץ השלטון של הצינים לכבוש את הקהילות ולנהל אותנו בשבט מושלים נגד רצוננו והשקפתנו. המשלחת הנכבדה שהתפתחה בדבריה במחאה הכללית של אגודת ישראל העולמית נגד הפיוח כח הצינים לוקחים לעצמם להתייצב לפני המשלה כבאי כח כל ישראל, שעי"כ נשללת לע"ע זכות ביאת כח החרדים בסוכנות היהודית בנוגע לארץ ישראל."

גם הד"ר דה-האן עצמו פרסם למחרת (יום ה' י"ח שבט תרפ"ב נו' 106) מכתב כעין זה בו הוא מבהיר כי "לא נכון שהמשלחת אשר הלכה לבקר את לורד נורטקליף בשם ועד העיר האשכנזי - דברה נגד הרעיון של הבית הלאומי ונגד הכרזת בלפור. המשלחת הייתה רק את רצונה שיוכנס בהכרח בלפור שנוי בצורה כזו שזכויותיהם הדתיות והפשיטות של היהודים בלתי הציונים תהינה מובטחות כמו זכויות האי יהודים, ושנית תהינה לאגודת ישראל זכויות כאלו שישן לסוכנות היהודית."

גם שני הגופים החרדיים - אגודת ישראל ו"העדה החרדית", פירסמו כל אחת בפני עצמה - הצהרה המבטיחה את התמונה האמיתית. להלן קטעים מתוך דברי הועד לכל מקהלות האשכנזים ("העדה החרדית") אשר פירסם את הגילוי דעת הבא:

"אנו חוזרים להצהיר בזה את אשר נתפרסם כבר ע"י מרן הגאב"ד שליט"א, כי גם בדברים שבכתב שנמסרו ללורד נורטקליף וגם בדברים שבע"פ לא היה חי' שום התנגדות לישוב ארץ ישראל ולא להצהרת בלפור. היהודים החרדים הם שיסודו את הישוב הקיים של ארץ ישראל, הם הם שמסרו את נפשם עליו, והם הם המוכנים למסור נפשם בעד עתידו וקיומו על יסודות בריאים ומוצקים, ועפ"י חוקי התורה הכתובה והמסורה."

ההסתה נגד היהדות החרדית, שכביכול הביעה בפני הלורד נורטקליף התנגדות להצהרת בלפור עוררה מבוכה גם בשורות אגו"י שבתפוצות. וגם הם נענו ע"י הגר"ח זוננפלד והגר"י דיסקין, כי "המשלחת הנכבדה לא נגעה כלל בענין הצהרת בלפור, אלא רק דרשה את זכות ייצוג אגודת ישראל בסוכנות היהודית ומתן חופש לקהילת החרדים בירושלים."

מאפיינית וקולעת היתה תגובתו של העתון החרדי ברינה "אידישער לעבן", הכותב: "משלחת אגודת ישראל דרשה - ארץ ישראל! היא אמרה שארץ ישראל שייכת לעם היהודי כולו, ולא רק לחלק ממנו, להנהגה הצייונית. המשלחת אמרה שהנאמנים לתורה ומסורה החרדים, גם הם חפצים להשיג ייצוג בסוכנות היהודית. המשלחת דרשה שייצוג הלאום יהיה באמת לאומי, ויכלול בתוכו את האומה לכל מפלותיה.. אגודת ישראל איננה כנגד קיום של איוו מפלגה יהודית, ואיננה חפצה כלל להוציא את הכלל איזה צבור יהודי שיהיה. אבל היא דורשת שיוחן זכויות, זכות שיהיה בעד כל ההסתדרויות." ("האיש על החומה", ח"ג, עמודים 340 - 345).

אותה פרשה שבה העלילו על הגאון רבי יוסף חיים זוננפלד כאילו הוא אויב הישוב היהודי בא", דווקא נתנה לנו לראות את חיבתו הגדולה לארץ הקודש ולביסוס הישוב היהודי שבה.

דברים כעין אלו נאמרו מפי הג"ר יוסף חיים זוננפלד לא רק באותה הזדמנות כהתגוננות מפני ההתקפות, אלא בכל מהלך חייו הוא דיבר על כך: "ביטויי החיבה והכמיהה של מורנו לבנין הארץ, שנטפו שפתותיו בכל עת מצא יש בהם כדי למלא כרכים שלמים" (האיש על החומה ח"ב עמ' 154).
הרצויה לראות בהרחבה בעיינינו בספר "האיש על החומה" [ייצא לאור ע"י ינו הר"ג ר' שלמה זלמן זוננפלד זצ"ל "הסוכמת הגר"ש אלישיב זצוק"ל (שם כרך ב)], שהמחבר היה מקורב ומקושר עמו כל חייו, והגר"ש אלישיב היה סומך על דעתו ושולח לשאלו בענינים ציבוריים. - בשיחה למוסף שב"ק יתד נאמן התבטא: "בכל שאלות החיים החרדים בארצנו, שעלו במשך כל 80 השנים מאז הסתלקותו של סבא, אין נושא וענין שלא מצאנו לו תשובה והנחיה. מתוך פעולותיו ואמרותיו שהן 'מעשה רב', עד שניתן לומר של ספרי תולדותיו של סב"י, שהן ספרי הלכה בהלכות צבור, כל המותר והאסור, הסגנון והדרך - לכל אלה משמשת דמותו של סבא כמגדלור, המאיר ומנתב את היהדות החרדית המאורגנת, מול התנועה החילונית ומוסדות המדינה באשר הם." (מתוך "יתד נאמן" ג' אלול תשע"ד, יום לאחר פטירתו. תנצב"ה) חלק א - פרק "העליה לארץ ישראל" (עמוד 120 - עד עמוד 133); חלק ב - פרק "חיבת הארץ" (עמוד 100 - עד עמוד 180); חלק ג - באופן כללי; ובספר "בדור תהפוכות" (מאותו מחבר).
וכן בגיליון 10 הרחבנו על הגר"ח זוננפלד זכותו יגן עלינו אמן. בברכת התורה, העורך

גילוי היחוד.

ארץ ישראל - מאורעותיה מקבילים לשכינה

עד כאן דיברנו כלפי מצב השכינה, ועכשיו נשוב לראות איך מצב ארץ ישראל - מקביל למצב השכינה:

כפי שתבאר, התוכן של כל עבודת ה' הוא להאמין ביחוד ה' על הסט"א. והנה, הדרך המרכזית שבה הקב"ה בחר לגלות את יחודו על הסט"א, היא עיי שחר לחלקו את עם ישראל מכל האומות, ואת ארץ ישראל מכל הארצות, ונתן לסט"א את שאר האומות והארצות, ומעתה, כאשר עם ישראל יהיו עליונים על כל האומות, וארץ ישראל תהיה עליונה על כל הארצות - יתגלה שהשי"ת עליון על כל אלהים.

וכמש"כ הגר"א (אלהם אליהו דניס א, ו): "ומי כעמדך ישראל גוי אחד בארץ. כי שניהם הן ביחוד: ישראל, וארץ ישראל. ישראל משבעים אומות, וא"י מכל הארצות, וכמו שנקרא 'אלקי ישראל' כן נקרא 'אלקי הארץ' [שאיחודו שהוא ענין אלקותו - מתגלה עיי יחוד ישראל, ויחוד ארץ ישראל, וכמש"כ (והלל ט, יט) 'כפי ש'מך נקרא על עירך - ועל עמך']."

משל, לקבוצת ילדים, שאביו של אחד מהם עשיר גדול, אזי עיי שהבן מתגדל על כל הבנים בבגדיו המפוארים והיקרים - בזה האב מתגדל על כל האבות בכבוד עשירותו (וכ"כ כמ"ד וזללי כאלסני, ח"ב, עמוד טו).

וזהו שאמרו חז"ל בשמות רבה (לכ, ו): "מה צב"י זה רגלו קלון יותר מכל בהמה ומן החיה, כך ארץ ישראל ממהרת לבשל פרותיה יותר מכל הארצות, וכל כך לה, אמר להם הקדוש ברוך הוא לישראל כפי שיהא שמי מיחד עליכם."

מעתה נבין למה בעולם הזה - ארץ מצרים נראית שוה במעלתה לארץ ישראל, וזהו משום שבעוה"ז שהוא מקום העבודה והנסיון - הקב"ה רצה שהשכינה תהיה נראית כשוה במעלתה אל היכלות הטומאה של הסט"א, ולכן במקביל לזה, ארץ ישראל שהיא הקדושה הגדולה ביותר ומייצגת את השכינה - נראית שוה במעלתה למצרים הנקראת "ערת הארץ" שהיא הטומאה הגדולה ביותר (ענין כמ"ד כאלסני, ח"א, ק"א, ח"ב, תנ"ד). ולכן, שתייהן - "ארץ זבת חלב ודבש, וכגן ה"י, ושתייהן - מעולות מכל הארצות. - וזוהי לך מעולה בכל הארצות יתר מארץ מצרים, שנאמר (כאלסני יג, ו) 'אנני ה' פאָרץ מַצְרַיִם' (סוטה לז, ט) - 'זה לעמַת זה עֶשֶׂה הָאֱלֹקִים'."

אמנם בימות המשחית שהוא זמן גילוי היחוד - אז ארץ ישראל תעלה במעלתה על מצרים ועל כל הארצות לאין שיעור.

כשהשכינה עלתה ושלטה על הסט"א - שלמה שלט בכל המלכים

והנה עפ"י האמור יוצא, שאם אנו רואים שאיש יהודי בן השכינה - שולט על האומות בני הסט"א, זה מוכיח שבאותו הזמן ג"כ השכינה שולטת על הסט"א - "כי הנתשאות האומה הוא כהנתשאות האלקות שלה" (כמ"ד וזללי, כמלכ, עמוד כה-ו). וזה מוכיח ג"כ על שני החלקים הראשונים: א. שהשכינה עלתה מעל שבע היכלות הקדושה. ב. שהשכינה נתגדלה עד השלימות, ואורה כאור החמה. ודבר זה מצאנו בשלמה המלך - שבשכינות מסוימות הוא היה משיח בן דוד (תומ"ע, ט"ז), וכמבואר בשמות רבה (טו, טו) - הוצא בגליון 40 ב"מכזכי כרונתי"ו).

כשהשכינה עלתה ושלטה על הסט"א - המלכים המליכו את אברהם

וכן מצאנו מהלך זה גם לגבי אברהם אבינו, שהנה כך כתוב (כאלסני יג, ו) "וַיַּצֵּא מֶלֶךְ סֵדֵם לַקְרָאתוֹ אַחְרֵי שׁוּבוֹ מֵהַכּוּשׁ וַיְבָרֵךְ אֶת פְּדָרְלֵמֵךְ וְאֶת הַמְלָכִים אֲשֶׁר אִתּוֹ אֶל עַמְקֵי שְׁנָה הוּא עַמְקֵי הַמֶּלֶךְ". ודרשו חז"ל (במכזכ כה טו, יז): "מהו שוה עמק המלך? שהשווה הכל ונטלו עצה, וקצצו ארזים ועשו כסא והושיבוהו מלך עליהם."

ומיד סמוך לו - "וימלכי צדק מלך שלם הוציא להם וְנָן וְהוּא כְהֵן לְקַל עֲלֵינוּ": ודרשו חז"ל בזהר לך לך (פ, ט): "בינומי דאברהם מה פתיב, ומלכ"י צדק מלך שלם, דאֲתַעֲטֶרַת פְּרִסְיָא בְּדוּכָתָהּ [השכינה] שהיא כסא הכבוד התחתון (מלכות) - עלתה ונתעטרה במקומה, דהיינו בכסא הכבוד העליון (בינה), וְכַדִּין אֶשְׁתַּכַּח מֶלֶךְ שְׁלָם בְּלֹא פִגְמוֹ פְּלָל" [השכינה עמדה במלכות בלא פגמה, בבחינת "והיה אור הלבנה כאור החמה" - ועיי"ז ג"כ השכינה שלטה בסט"א. וכמ"ל בזה"ק מצרוע נט, טז].

כלומר, זה תלוי בזה, שעיי שהשכינה שלטה בסט"א - מכח זה אברהם בן השכינה שלט על מלכי האומות בני הסט"א.

ארץ ישראל עלתה על מצרים - לאחר מלחמת המלכים

ומעתה הכל מיושב כמין חומר: מש"כ (כאלסני יג, ו) "סֵדֵם [שהיא מארץ ישראל] בַּגֶּן ה' פֶּאָרֶץ מְצִרַיִם", זה היה קודם "מלחמת המלכים" וקודם שהמליכו את אברהם, אשר זה מוכיח שבאותה שעה השכינה היתה למטה, במקום שהיא מוגבלת ל"זה לעומת זה", ולכן ארץ ישראל היתה צריכה להיות שוה למצרים.

ומש"כ (במדכ"ג, טז) "וּתְהָרָון שְׁבַע שָׁנִים בְּנִתְּנָה לְפָנַי צֶעַן מְצִרַיִם", מדובר לאחר "מלחמת המלכים", שאז השכינה עלתה למעלה למקום שבו אינה מוגבלת ל"זה לעומת זה", אלא שם מתגלה ה - 'בַּיּוֹם הַהוּא יִהְיֶה ה' אֲחֶזְד וְשָׂמוֹ אֶחָד'.

תמצית המאמר

א. בעולם הזה - זמן העבודה - השכינה נמצאת למטה * במקום שיש "זה לעומת זה" - ז' היכלות הקדושה וכנגדם ז' היכלות הטומאה * כדי שיהיה נסיון בעבודת אמות היחוד.

ב. בימות המשיח - זמן השכר - השכינה עולה למעלה מ'ז' היכלות * שאין לעומתה היכלות טומאה * כדי שיהיה שכר גילוי היחוד.

ג. קודם מלחמת המלכים - היה כמו המצב הרגיל של העוה"ז * וממילא נתקיים בא"י גוף השכינה: "...סֵדֵם [שהיא מא"י] בַּגֶּן ה' פֶּאָרֶץ מְצִרַיִם".

לאחר מלחמת המלכים - היה בבחינת ימות המשיח * ואז נתקיים "וּתְהָרָון שְׁבַע שָׁנִים בְּנִתְּנָה לְפָנַי צֶעַן מְצִרַיִם" - שהיתה מעולה פי שבע.

הנביא הושע (ו, ב) מבושר על הקיבוץ גלויות העתיד להיות לעשרת השבטים, וממשיך ואומר (פסוק ג): "אֲמַרו לְאַחֶיכֶם עַמִּי וְלְאַחוֹתֵיכֶם רַחֲמֵיהֶּן". וכתב הרד"ק:

"ימי רב סעדיה גאון ז"ל, אומר לשבט יהודה ובנימין, אחיכם עשרת השבטים שהיו קרואים לא עמי" שמו שהיו עושים הרע בעיני ה' - בזמן שיבת הגלות אמרו להם עמי".

שני השבטים יהודה ובנימין נקראים "עמי" וחוזרים לארץ ישראל קודם עשרת השבטים (וכן מוזכר ב"מאמרי הגאולה" עמ' נח במהדורת "מכון רמח"ל"), ומנגד, עשרת השבטים נקראו "לא עמי" (ואמנם גם "ישראל שחטא - ישראל הוא", אך מדובר על כך שניכר בגלוי שהם עם ה') ונשארו בגלות, ובזמן הגאולה יבא המקורב מעיקרו ויקרב את אחיו שהיה רחוק, ויאמר לו "גם אתה מעם ה'".

"וְאָמְרָה אֲלֵכָה וְאֶשְׁבָּה אֶל אִשִּׁי הָרִאשׁוֹן כִּי טוֹב לִי אֶזְמוּנָהּ" - עבודת גילוי היחוד

כדי לבאר היכן שורש החילוק בין שני השבטים יהודה ובנימין - לבין עשרת השבטים, צריך לעיין בבנאי, מה הקלוקול ומה התיקון של עשרת השבטים?

בתחילה הנביא (הושע פסק ג) מזכיר את חטאם לאורך כמה פסוקים: "...כִּי זָנְתָה אִמֶּם הַבַּיִתָּה הַזֶּה וְהָיִיתָ כַּמֶּלֶךְ הַיָּמִי...". עד שמיגיע לתיקון: "...וְאָמְרָה אֲלֵכָה וְאֶשְׁבָּה אֶל אִשִּׁי הָרִאשׁוֹן כִּי טוֹב לִי אֶזְמוּנָהּ".

ענין הגלויות לתקן חטא המרגלים - לעמוד בניסיון אמנות יחוד אר"י על כל הארצות

ביאור הענין: הנה נתבאר ב"מעניני הפרשה". א. שהעבודה יהודית ביחודה של ארץ ישראל על שאר הארצות - היא עבודת האמונה ביחוד ה', כי ארצו מוכיחה על יחודו.

ב. גם נתבאר שהקב"ה עשה שמצרים תהיה מקבילה ודומה לארץ ישראל, כדי שיהיה ניסיון בעבודת גילוי היחוד.

ובזה חטאו המרגלים, שכפרו ביחודה של ארץ ישראל על שאר הארצות.

והנה כתב רמ"ד וואלי שהמטרה של כל הגלויות - הוא לתקן את חטא המרגלים, וכמשי"כ בפירושו ליהוצקאל (עמ' קט):

"...ישראל הקב"ה שאין תקנה לישראל כי אם בהגלות בין הגוים.. כי המואס בחיים המתוקים צריך שיסבול את המרים, כדי שיכיר הפרש שביניהם ויחזור לבקש את המתוקים. והוא כענין אמרו ז"ל: טוב ליה לבר נש דינדע טב וינדע ביש ויהדר גרמיה לטב, וזא הוא רזא דמהימנותא, כלומר: שאין אמנותם של ישראל מתחזקת אלא בכך - להכיר טוב ורע, ולחזור אל הטוב. והוא כענין שנאמר 'אֲלֵכָה וְאֶשְׁבָּה אֶל אִשִּׁי הָרִאשׁוֹן כִּי טוֹב לִי אֶזְמוּנָהּ'".

וכן בפירושו לתהלים (קו, כד):

"וימאסו בארץ חמדה לא האמינו לדבר. והנה העון הזה היה כל כך חמור לפניו ית', לפי שפגם בעיקר הכל שהיא האמונה. עד שממנו נמשכה הגזרה של הגלויות, כדי שיכירו וידעו הבנים שאין ארץ כנען.."

וממילא מובן שגם שאר הגלויות היו באותו אופן כמו בגלות מצרים, שהקב"ה שוב הגלה אותם למקומות שלמראית עין היה להם טוב כמו בארץ ישראל - כדי ששוב יעמדו באותו הניסיון, וה' מצפה מהם שיעשו יודו ביחודה של ארץ ישראל על שאר הארצות, ויזכו במצות האמונה ביחוד ה'.

והבה נראה אם הם עמדו בניסיון?

שני השבטים עמדו בניסיון

ונפתח בשני השבטים - יהודה ובנימין - שגלו לבבל: כתוב (תהלים קלו, א): "עַל הַגְּרוּת בָּבֶל שָׁם יָשְׁבֻנוּ גַם בְּכִינֹהוּ בְּזַכְרֵנוּ אֶת צִיּוֹן". וביארו הגאון מלבי"ם:

"כי גם על נחלת בבל שם ישבנו, ר"ל שם ישבנו ושיבת קבע, והיה לנו גם שם נחלת שדה וחרם

נבואות ה' לאחרית הימים

המאמין ביחוד א"י על כל הארצות - נקרא "יהודי"

כמ"ש (ויקרא כג, ט) וַיָּבִינוּ בְּתַיִם וַיָּשִׁבוּ וַיָּנֻקְעוּ גִזְוֹת וַאֲקָלוּ אֶת פְּרָגָיו, ובכ"ז, גַּם [הגם] שהיה לנו שם קביעות ונחלה - בכינו בזכרנו את ציון, מפני שזכרנו ונחלה - ציון...". (וכן ביאר ב"דברות חתם סופר" (ח"ב דף ש"א, ט).

א"כ רואים שהם עמדו בניסיון, וזה היה תיקון חטא המרגלים, וזו הסיבה שהם זכו לשוב לארץ ישראל קודם עשרת השבטים.

עשרת השבטים כפרו ביחוד א"י - והפיסדו חלקם בעוה"ב נשמת א"י

מאידך בעשרת השבטים כתוב שהם גלו לאפריקי (פסהלין נז, ט), שהיתה ארץ יפה כארץ ישראל (ויקרא כב ו, ט). וכמו שאמר להם סנחריב מלך אשור "וַיִּקְרָאתִי אֶתְכֶם אֶל אֶרֶץ כְּנָעַן...". (מלכים ג - י, כח). וזהו בשביל להעמידם בניסיון אמונת היחוד, וכנ"ל.

וכאשר הם הגיעו לאפריקי - "ספרו בגנותה של ארץ ישראל":

"כי מטו (לאתו מקום ששמו) שוש - אמרי: שויא כי ארעין [זאת הארץ שיהא לארצנו].

כי מטו עלמין - אמרו: כעלמין [זה המקום שיהא לארצנו].

תמצית המאמר

שני השבטים נקראים "עם ה'" וחוזרים מהגלות - קודם עשרת השבטים.

הטעם: משום ששני השבטים, למרות שגם בבבל ישבו בשלוה ועושר - הודו ביחוד ארץ ישראל על כל הארצות * מאידך, עשרת השבטים, השוו את מקום גלותם לא".

הנה, החזרה מהגלות תלויה בכך שנקראים "עם ה'" * ולהיקראות "עם ה'" - פירושו, להיקראות "יהודי" שם הו"ה משותף בו * ובכדי להיקראות "יהודי" - צריך להאמין ביחוד ה' וארצו * ככתביה שכפרה בע"ז, וכלב שכפר בעצת מרגלים.

לירושלים שנקראת בית עולמים.

כי מטו [ש]ישוש תרי" - אמרי: על חד תרין. [זה יפה פי שנים כמקומונו]. (פסהלין נז, ט).

ופירש מהריע"ב:

"כי מטו שוש אמרי שויא כי ארעין - לומר לך על מה לא חזרו עם גלות יהודה ובנימין מבבל. ואף למ"ד ירמיה החוזרן - לא כולן החזירו".

ויש שיטה יותר מופלגת ושלא נתקבלה בשי"ס ובשאר מדרשי חז"ל, שבגלל זה אינם חוזרים לעולם, וכמו שציין היעב"ץ שם לפירש"י (לקמן דף ק, ט), וזה לשונו:

"עשרת השבטים אין להם חלק לעולם הבא - היינו לימות המשיח, שלא יקבלם משיח עם שאר גלויות, לפי שספרו בגנות ארץ ישראל, כדאמרן לעיל (פסהלין נז, ט), כי מטו שוש וכיו, ובדבר הזה נעשו מרגלים".

כלומר, שמרגלים אין להם חלק לעולם הבא - דהיינו ארץ ישראל ונשמתה העולם הבא. וה"ה לעשרת השבטים שלא תיקנו את חטא המרגלים, ואדרבה עברו עליו שוב.

כשעשרת השבטים מודים ביחוד א"י - זוכים לעוה"ב וארץ ישראל

נמצינו למדים: שהפסוק שנאמר על עשרת השבטים - "כִּי אֲמַרְהָ אֲלֵכָה אַחֲרַי מֵאַחֶי...". - מקביל למה שהם אמרו - "שוש - שויא כי ארעין, עלמין - כעלמין, שישוש תרי" - על חד תרין".

והתיקון הוא:

"וְאָמְרָה אֲלֵכָה וְאֶשְׁבָּה אֶל אִשִּׁי הָרִאשׁוֹן כִּי טוֹב לִי אֶזְמוּנָהּ".

והיינו, שבגלות יש "אישים אחרים" ששולטים על ישראל, וכמשי"כ (ישעיהו כ, יג) "הי' אֶלְקֵינוּ בַּעֲלוֹנוּ אֲדֹנִים זִלְתָּנוּ". וביארו חז"ל (וזה"ק שמות ט, ט) "השתא בגלותא שליט עליה סטרא אחרא".

וכשעשרת השבטים אומרים "אֲלֵכָה וְאֶשְׁבָּה אֶל

אִשִּׁי הָרִאשׁוֹן", הכוונה שאשוב להקב"ה שהיה אדון לנו בארץ ישראל, "כִּי טוֹב לִי אֶזְמוּנָהּ" - טוב להיות תחת רשות ה', מאשר להיות תחת רשות שרי האומות - הסט"א. וזוהו הם מודים ביחוד ה' על הסט"א, וביחודה של ארץ ישראל על כל הארצות. וזוהו זוכים לחזור לא"י.

"אֲמַרו לְאַחֶיכֶם עַמִּי - מיחדי שמיי"

ולכן בתחילה עשרת השבטים נקראו "לא עמי", משום ש"עם ה'" פירושו "ששמו של ה' משותף בשמם", וכמשי"כ (שמואל א - יב, כג) "כִּי לֹא יָטַשׂ ה' אֶת עַמּוֹ בַּעֲבוּר שְׁמוֹ הַגָּדוֹל - כִּי הוֹאֵל ה' לַעֲשׂוֹת אֶתְכֶם לוֹ לְעַם", ומשמע ששני הדברים ("שְׁמוֹ הַגָּדוֹל", ו"לו לְעַם") הם ענין אחד, וענין "בַּעֲבוּר שְׁמוֹ הַגָּדוֹל" - הוא מצד ששמו משותף בנו, וכמשי"כ (יהושע ג, ט) "וַיִּיָּשָׁעוּ הַקְּנַעֲנִי... וְהִקְרִיתוּ אֶת שְׁמֵנוּ מִן הָאֶרֶץ וְמָה תַעֲשֶׂה לְשֵׁמְךָ הַגָּדוֹל - שֵׁהוּא מְשׁוֹתָּהּ בְּנוֹ" (יחזקאלו כענין ג, ט).

והנה, שם העצם של הקב"ה הוא שם הו"ה" (הגרי"א בשו"ע י"ד רעו, טו. וב"אדרת אליהו" דכ"ס א, ה. וב"ה"ל אור"י וזכ"א, כה א). ובשם זה אנו נקראים "יהודים", וכמו שאמרנו (פסוק י, ט): "יְהוּדָה שְׂקָדָשׁ שִׁישׁ בַּפְּרָהֲסִיא - זָכָה וְנִקְרָא כֹּלּוֹ עַל שְׁמוֹ שֶׁל הַקְּבִי"ה". וא"כ להיקראות "עם ה'" - פירושו, להיקראות "יהודי", ששם הו"ה משותף בו.

אמנם מצאנו תנאי כדי להיקראות "יהודי" (וכאמור, שיהיה ניכר בגלוי שהם עם ה'), שהנה אמרו (למספר כנ"ג, ג):

"איש יהודי היה בשושן הברכה... יהודי - יחיד" [שהיה' וחי' מתחלפות] - שייחד שמו של הקב"ה...". (ועין קמ"ד וז"ל ספר היסוד, אסתר, עמ' תכד).

ועפ"י מובן מה שאמרו במגילה (יג, א):

"ואמאי קרי ליה [למרדכי] יהודי - על שום שכפר בע"ז. שכל הכופר בע"ז נקרא יהודי...".

והיינו שמי שכפר בעבודה זרה ואומר שהי' שולט עליה - עיניו הוא מייחד את ה', ועל שם זה נקרא "יהודי - יחודי". ועוד ארזו שם:

"וַאֲשֶׁתוֹ הִקְדִּישָׁה לַיהוָה אֶת יָרְדָּהּ... וְאֵלֶּה בְּנֵי בִתְיָהָ בֵּית פְּרַעְהָ אֲשֶׁר לָקַח מִיְרֵדָה (וה"א - ה, יח), אמאי קרי לה יהודיה - על שום שכפרה בעבודה זרה, דכתוב ותרד בת פרעה לרחוץ על היאור, ואמר רבי יוחנן: שירדה לרחוץ מגילולי בית אביה".

אֲשֶׁר לָקַח מִיְרֵדָה. וכי מרד שמו? והלא כלב שמו, - אמר הקב"ה: יבא כלב שמרד בעצת מרגלים, וישא את בת פרעה שמרדה בגלולי בית אביה".

חז"ל השו את המרידה בגלוליים של בת פרעה - שהוא עבודת גילוי יחוד ה', שהי' גדול על כל אלהים, למרידה בעצת מרגלים של כלב - שגם זה עבודת גילוי יחוד ה', שבזה שאומר שארצו של הקב"ה טובה מכל הארצות - הוא מגלה שהי' גדול על כל אלהים, וכמשי"כ במדרש שהבאנו ב"מעניני הפרשה" (שמות נב, ט): "וְיָכַל בְּךָ לִמְהוֹלָה אִמִּי מְשׁוּבָחַת מִכָּל הָאֲרָצוֹת] - בְּדִי שִׁיחָה שְׁמִי מִיַּחַד עַלְיִכֶם".

ובדברים הללו כלול, שכמו שהמרידה בגלוליים של בת פרעה - זיכה אותה בשם "יהודיה", כך המרידה בעצת מרגלים של כלב - זיכה אותו בשם "יהודי", מלשון "יחודי" שמיחד את ה'.

ומאותו הטעם, גם עשרת השבטים, לאחר שהם מתקנים את חטאם, ומודים שארץ ישראל טובה מכל הארצות - אומרים להם שני השבטים בשם ה' - "אֲמַרו לְאַחֶיכֶם עַמִּי", אתם נקראים "יהודים - מיחדי שמיי".

ומה שהם נקראים "עם ה'" - זו הסיבה לכך שיהיה קידוש השם בשיבתם לארץ ישראל, ולכן מיד הם זוכים לשוב לא"י, וכמשי"כ (יחזקאל לו, ט) "וַיִּבְזְאוּ אֶל הַגּוֹיִם אֲשֶׁר בָּאוּ שָׁם וַיַּחֲלֵלוּ אֶת שְׁם קְדְשִׁי בְּאָמְרוֹ לָקַח עִם ה' אֱלֹהֵי וּמִאֲרָצוֹ יִצְאוּ" (עיי"ש בפרי"ש), וממשיך הכתוב (פסוק נג - ד) "וַיִּקְדְּשׁוּ אֶת שְׁמִי הַגָּדוֹל הַמְחֻלָּל בַּגּוֹיִם... וַיְקַבְּצֵתִי אֶתְכֶם מִכָּל הָאֲרָצוֹת וְהִבְאתִי אֶתְכֶם אֶל אֲדָמְתְכֶם".

"מַמְקֹמוֹ הוּא יָפָן בְּרַחֲמֵינוּ, וַיְחַוֵּנוּ עִם הַמִּיֻּחַדִּים שְׁמוֹ, לְעֵרֵב וּבְזֹכָר בְּכָל יוֹם תַּמִּיד, פְּעָמִים בְּאֶהְבָּה שָׁמַע אוֹמְרִים: שְׁמַע יִשְׂרָאֵל ה' אֱלֹהֵינוּ ה' אֶחָד".

רש"פ באותו זמן נע כמטוטלת, הורע והוטב, במקביל לכל תנודה ולכל שינוי מצב בזירת האירועים האלה. בסתיו שנה זו, כסלו תש"ח, נפל דבר בעולם היהודי: בעצרת האו"ם שהתאספה בלייק-כסס, אמריקה, החליטו ביום ש"ק פרשת וישלח, ט"ז בכסלו, לאשר הקמת מדינה יהודית בא"י. ההחלטה נתקבלה אחרי חדשים ארוכים של התלבטויות ודיונים, התייעצויות וחקירות, בהם השתתפו נציגי רוב אומות העולם, בראשות באי כח המעצמות הגדולות.

במשך כל אותם חדשים ארוכים של תקופת הדיונים, שפך רש"פ הרבה תפילות ובקשות לרבון העולמי, כי יטה לב השגרירים באו"ם על ישראל לטובה, ויאותרו אחרי השואה, לתת מקלט לשריה האתית הפליטה בנחלת אבותיה.

והנה נתקבלו תפילותיו בשמים. העולם של הגויים הכיר סוף סוף בזכות עם ישראל לשוב אל ארצו, ולפתוח את שעריה בפני כל היהודים, שרידי החרב, שגורשו ונרדפו עד כה מארץ לרעותה. כאיש ההלכה הגיב רש"פ על המאורע בשעת "רעוא דרעוין" בשבת ובהודיה לאלקים הטוב והמיטיב. [שם בהערה 2: באותו יום ש"ק לא בא רש"פ אל המתיתבתא ל"שלוש סעודות" כהרגלו, כי היה מתוח מדי וחיכה בכליון עינים להחלטה החיובית של עצרת האו"ם.] הוא השולל כל ימיו את ה"ציונות", נתמלא עכשיו גילה ברעדה, וזאת, מבלי שיחול שינוי כחוט השערה בהשקפת עולמו. ("שד"ר" עמוד 498)^[3].

◆◆◆

"אם תינתן לנו הארץ - בודאי יגדל כבודנו בגויים"

תלמידיו הותיקים, שידעו גם ידעו כמה נחלי דמעות שופך רבם כל ימיו על צרות ישראל, היטיבו באותה שעה להבין לנפשו ההומיה, שכלתה לראות כבר אי פעם בטובתם. "עיפה נפשי להורגים" קרא פעם בנהמת הלב, "וכולי כמיהה עזה שתרום סוף סוף קרן ישראל המבוזה כל כך בעמים. אם תינתן לנו הארץ, בודאי יגדל כבודנו בגויים, אך יש לדעת כי לא האו"ם מעניק לנו את א"י, אלא יד ה' עשתה זאת". ("שד"ר" עמוד 499)^[4].

◆◆◆

"הטוב והמיטיב על פתיחת שערי א"י - דיין האמת" שלא השומרי תומ"צ שולטים בארה"ק"

בודאי היו נהירים לרש"פ היטב כל צדדי הנושא "מדינה עברית", ובעיקר הלבטים מסביב לו, אשר כירסמו לו כמה בתודעת יהודים כשרים; לפי שרוב פרנסי המדינה ויוזמיה התרחקו מאד מרוח ישראל סבא, והתכוונו שיהיה "ככל הגויים בית ישראל", רחמנא ליצלן, אף על פי כן הרגיש בעומק לבו, כי ההכרזה באו"ם כשלעצמה, יש בה משום כשורה משמחת ליהודים - בכל מקום שהם - והוא באופן אישי התנהג בהתאם להרגשה זו.

והגיד רש"פ בבירור את דעתו, כי אף מי שרואה בעליית הציונים לשלטון בא"י משום צרה, אין לו להישאר כפוי טובה להקב"ה בעד אותו חלק של חסד ודאי, דהיינו בעד פתיחת שערי א"י - שהיתה סגורה ומסוגרת עד כה בגזירת "הספר הלבן" שגזר השלטון הבריטי - וכל יהודי פלטי ונרדף יוכל מעכשיו להימלט אליה ולמצוא מנוח.

משל לאדם שמת עליו אביו והוריש לו נכסים, שמחוייב לברך בו-זמנית הן על הרעה ("דיין האמת") והן על הטובה ("הטוב והמיטיב"), מבלי שתהיה סתירה כלשהי בין הברכות. ("שד"ר" עמוד 499 - 500)^[5].

³ עיין בגליון 1 בד"בר העורך - בשם הסופר ר' משה שיינפלד זצ"ל - בדבר הצורך להבדיל בין "ארץ ישראל" לבין התנועה הציונית. וראה בדבר העורך בגליון זה מדברי הגר"ח זוננפלד זיע"א.
⁴ עיין זה שישראל חוזרים לארץ ישראל - משום שכבוד הוא כבוד ה'; מבואר ביחזקאל פל"ו, שבגלות מתקיים ויחללו את שם קדשי באמור להם עם ה' אלה ומאריצו יצאון, ולכן "כה אמר ה' לא למענכם אני עושה בית ישראל כי אם לשם קדש. וקדשתי את שמי הגדול המחלל בגויים. ולקחתי אתכם מן הגוים וקבצתי אתכם מכל הארצות והבאתי אתכם אל אדמתכם". וביחזקאל (לט, ז): "ואת שם קדשי אודיע בתוך עמי ישראל ולא אחל את שם קדשי עוד". ופירש"י: "שפלותם של ישראל חיילול שמו הוא".

ובשמואל (ב - ז, ג): "ולשום לו שם ולעשות לכם גדולה" - ששם ה' גדולת ישראל תלויים זה בזה" (מלבי"ם).
ובחגיגה (ה, ב): שהקב"ה בוכה "מפני גאותו של ישראל שניטלה. מפני גאותו של מלכות שמים" וכתב הגר"א "יהל אור", יתרו, דף עה, ב): "והלך אחד".
ובמסילת ישרים (פ"ט) "שהיה אי אפשר לכבוד העליון להתרבות - אלא בגאולתו של ישראל ובריבוי כבודם".
ובפירושו הגר"א על כמה אגדות (באגדה א' "האי גלא") "כי גדולת הקב"ה ומלכותו - עם ישראל הוא, וכשהם בשפלות ובגלות אין מלכותו שלמה".

ועיין בגליון זה "מעניני הפרשה" בשם הגר"א רומ"ד וואלי, שכבדו עם ישראל על כל האומות, וכבוד ארץ ישראל על כל הארצות - מתגלה כבוד ה' על הסט"א.
ובגליון 31 "מדברי רבותינו" על הגר"י נימין בד"ה "כעת שאנו סמוכים לביאת המשיח - הקב"ה מתחיל להרים כבוד ישראל מעל הגויים, ולגלות עוצם אהבתו אלינו".
⁵ בענין שבעקבתא דמשיחא - האור והחושך משמשין בערבוביא" - עיין גליון 20, ב"נבואות ה'" - "עקבתא דמשיחא - אור מעקי הקדושה, וחושך מנשיכת הנחש".
ובענין ההודאה על כך ששערי א"י פתוחים לעם ישראל - עיין גליון 24 "מדברי רבותינו" על הגר"י אברמסקי, בד"ה "העיסוק ברשינו עליה לא"י - היא מצוות ה' השקולה ככל התורה".
ובגליון 36 "מדברי רבותינו" על הגרש"ז איוערבך, בד"ה "להרות להשי"ת - שבמינו שיערי א"י פתוחים לכל יהודי".

"ובך נקשרו נפשות חכרין" כל ימיו היה רבי שרגא פייבול קשור לארץ הצבי בעבותות של אהבה עילאית. גדולים וטובים מענקי התקופה העידו בו, שדביקותו בא"י היא לא מסוג הנפוץ בין המון כשרי ישראל, המחבבים אותה וכספים לחונן את עפרה, אלא שזכה והשיג - מצד שורש נשמתו - דרגה מופלאה של התקשרות בחבל השכינה הקדושה. משהו מעין הזיקה הנפשית לא"י שהשתבחו בה צדיקים קדמונים כמו: רבי יהודה הלוי, הרמב"ן, האריז"ל וגוריו.

◆◆

הוא היה אחד מאותם "חברים" שריה"ל (בשירו "ציון הלא תשאליו") מבשר בהם לציון "ובך נקשרו נפשות חכרין". אלו יחידי סגולה שבכל דור: "השמחים לשלוותך / וכואבים על שוממותך / ומבור שבי שואפים נגדך". רש"פ היה כל-כולו אומר לציון: "מי יעשה לי כנפיים ... ואניד לבתרי לבבי בין בתריך...".

וכך אומר תלמידו הרב משה וולפסון: "כל מי שהכיר את עוזו אהבתו של רש"פ לארץ חמדה, הלה יודע בבירור, שהיתה זו מצדו מסירות נפש בפועל, כשנמנע כל השנים מלנסוע ארצה, בגלל התפקידים הרוחניים שחיכו לו באמריקה ...". ("שלווא דרחמנא" עמוד 263).

◆◆◆

מור"ר כשהגיע למשנה "ממדה"י לא"י - היה מתפרץ בככי

והיה אומר: "מורי האונסדורפר רב" [הגר"ר שמואל ראזנבערג זצוק"ל, בעל ה"באר שמואל"] בכל פעם שהגיע למשנה "המביא גט ממדינת הים לארץ ישראל" היה מתפרץ בככי. ("שד"ר", 273).

◆◆◆

"כאילו היו באכסניא ולכם לארץ ישראל"

הלכי הנפש שהספיג בתלמידיו כל הימים ביחס לא"י, יכלו לשמש דוגמא מוחשית להוראה מסויימת שהורו חז"ל הלכה למעשה: "אפילו בני מזרח, אפילו באיי הים, שצריכים לגשמים בתקופת תמוז, אינן שואלים את הגשמים אלא בעת שארץ ישראל צריכה להם. שאם תאמר ישאלו בעת שהן צריכין להן, אפילו בימות החמה, נמצא רואים את עצמם כאילו הם בארץ שלהם. אלא יהיו רואין את עצמן, כאילו היו באכסניא ולכם לארץ ישראל". (משנת רבי אליעזר - ברייתא ל"ב מדות - פרשה ג).

"כאילו היו באכסניא ולכם לארץ ישראל" - תחושה זו איפיינה את כל מי שנגע אי פעם ביהדות של רבי שרגא פייבול מנדלוביץ. ("שד"ר" עמוד 264).

◆◆◆

"הריני משמרת ב' י"ט של גלויות - ואיני מקבלת שכר אלא על אחד"

כאשר התוועד עם תלמידיו בימי חג ומועד, כדי לשמוח ברגלים, הידר רש"פ לחדד בנפשו בשעה זו את ההרגשה: מה זו גלות! והיה מרחיב את דיבורו מסביב לפיסקא במדרש רבה (שה"ש א, ו): "שמוני נטרה את הכרמים כרמי שלי לא נטרתי - אמרה כנסת ישראל לפני הקב"ה, על שלא שמרתי יו"ט אחד כתיקונו בארץ ישראל, הריני משמרת שני ימים טובים של גלויות בחוצה לארץ ... סבורה הייתי שאקבל שכר על שניהם, ואיני מקבלת שכר אלא על אחד...". כדי שלא תזוח דעתם מדבר זה שחוגגים יו"ט בכפלים יתר על בני ארץ ישראל. ("שד"ר" עמוד 264)^[2].

◆◆◆

ושבע ילין בל יפקד - יזמה חדשה לישוב א"י - רע

מרגלא בפומיה: "יהודי אמיטי חייב לכל הפחות לחלום בעת השינה שהוא עולה ומתנחל בארץ הצבי. והיה רש"פ אומר: "כל מי שעוברים עליו שבע ימים בלא חלום" כלשהו בנוגע לא"י, בלא לחשוב על איזו יזמה חדשה לפעול לטובת ישוב א"י, עליו נאמר "ושבע ילין בל יפקד רע". יהודי טוב לא יתכן שיעבור עליו שבוע שלם בלא שום חידוש בענין הארצישראלי". ("שד"ר" עמוד 267 - ועיי"ש פעולותיו הרבות, בבחינת "עושה ומעשה" לרכישת נחלה בארץ אבות, ועל חלקו בהקמת עיה"ת "בני ברק").

◆◆◆

שפך הרבה תפילות להקב"ה - שיטה לב האומות להכיר בזכות ישראל בארצו פעימות הלב הפיסי שלו פעמו עד הסוף בקצב אחד עם דופק החיים של כלל ישראל, הדבר הזה, שהיה ידוע כל הימים למתי מעט מקורבים, בא לידי ביטוי מרעיד בחוויות שעברו עליו בחפזו חייו האחרונים. בחדשים הללו התרחשו מספר מאורעות מרכזיים רבי משקל, שהיו אמורים לשנות את המצב של עם ישראל בעתיד, לטוב או למוטב - ומצב בריאותו של

¹ הדברים נלקחו מתוך הספר "שלווא דרחמנא".

להלן דברים שבשם הספר - מאת הגאון רבי משה מרדכי שולצינגר זצ"ל ("בעקבי הצאן" עמ' לא): "אחד מן הספרים אשר כתב הרה"ח ר' אהרן טורסקי שליט"א, יש את הספר "שלווא דרחמנא" על ר' שרגא פייבל מנדלוביץ זכר צדיק לברכה.

"ר' שרגא פייבל מנדלוביץ... הלא הוא 'אבי כל בני התורה ותופשי התורה בארצות הברית באמריקה'... כמו שכתב עליו מון האגרות משה ר' משה פיינשטיין זכר צדיק וקדוש לברכה: והספר 'שלווא דרחמנא' הזה, הוא ספר כביר ביותר, כולו ממש, מכריכה לכריכה"

² בירושלמי (עירובין ג, ט) מסיים: "ר' יוחנן קני עליהן (יחזקאל כ, כה) י'גם אני נתתי להם חוקים לא טובים ומפשטים לא יחיו בהם". - ועיין רמ"ד וואלי יחזקאל (עמ' קנ).